

**Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 6
hallituksen esityksen johdosta luontaiselinkeinolaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi**

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 6 päivältä huhtikuuta 1984 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen edellä mainitun esityksen n:o 34. Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina vanhempi hallitussihteeri Väinö Vainio maa- ja metsätalousministeriöstä, pääjohtaja Kaarlo Muuramo maatilahallituksesta, piiripäällikkö Lauri Jaatinen Rovaniemen maatalouspiiristä, suunnittelupäällikkö Timo Korva Lapin lääninhallituksesta, toimistopäällikkö Matti Helminen ja toimistopäällikkö Suoma Alaviuhkola metsähallituksesta, seutukaavainsinööri Timo Laisi Lapin seutukaavaliitosta, toiminnanjohtaja Timo Hannula Lapin maakuntaliitosta, kunnanjohtaja Lasse Näsi Sodankylän kunnasta, elinkeinoasiamies Maire Laaksonen Inarin kunnasta, vs. ylijohdaja Kullervo Kuusela Metsäntutkimuslaitoksesta, tarkastaja Jouni Kitti Saamelaisvaltuuskunnasta, toiminnanjohtaja Veikko Huttu-Hiltunen Paliskuntain yhdistyksestä, kolttaseinon luottamushenkilö Matti Sverlov, luontaiselinkeinonharjoittaja Eero Keinovaara ja maanviljelijä Veijo Peltovuoma. Käsiteltyään asian valiokunta esittää seuraavaa.

Luontaiselinkeinonharjoittajien toimeentulomahdollisuuksien ja elinolosuhteiden parantamiseksi on ehdotettu säädettäväksi luontaiselinkeinolaki, jonka nojalla voitaisiin tällaisten henkilöiden tukemiseksi Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa sekä Muonion, Kittilän, Sodankylän, Savukosken ja Sallan kuntien pohjoisosissa antaa maata, osuuksia ja oikeuksia sekä luottoa ja avustuksia samoin kuin suorittaa eräitä muita tukitoimenpiteitä. Ehdotetun lain mukaisista toimenpiteistä voisivat eräin rajoituksin päästä osallisiksi henkilöt, jotka saavat tai ilmeisesti tulevat saamaan kokonaan tai pääasiallisesti toimeentulonsa luontaiselinkeinoista, kuten maataloudesta, erikoismaataloudesta, kalastuksesta, metsästyksestä, porotaloudesta ja marjastuksesta, sekä mahdollisesti luontaiselinkeinon ohella harjoituista erinäisistä liitännäiselinkeinoista.

Luontaiselinkeinolain mukaisin valtion maankäyttötoimenpitein voitaisiin perustaa tonttimaan ja enintään 20 hehtaarin suuruisen maa-alueen käsittäviä luontaiselinkeinotiloja ja antaa luontaiselinkeinon harjoittajien ennestään omistamiin tiloihin lisäaluetta niiden suurentamiseksi vastaavaan tilakokoon saakka. Myyntihinta, joka olisi paikkakunnan käyvän hinnan mukainen, annettaisiin pääosaltaan velaksi pitkäaikaisena halpakorkeana luottona. Toisaalta annettaisiin valtion varoista luottolaitosten välityksellä maanosto- ja sisarosuuslainoja luontaiselinkeinotilojen ja niihin verrattavien tilojen hankkimista ja laajentamista varten sukupolvenvaihdoiksi. Lisäksi voitaisiin kyseisen lain nojalla myöntää po. tiloja varten lainaa ja avustusta asuinrakennuksen ja tilalle tarpeellisten talous-, tuotanto- ja matkailua palvelevien lomarakennusten sekä kalanviljelylammikoiden rakentamista, laajentamista ja peruskorjausta varten sekä pellon kuivattamista ja salaajittamista, maatalouskelpoisen maan raivaamista, tie- ja vesihuoltotöitä sekä ammatissa tarvittavan irtaimiston hankkimista varten. Tien- teko- ja vesihuoltotöitä voitaisiin suorittaa myös valtion toimesta. Lainaa voitaisiin lisäksi myöntää sähköistämistä varten. Eräin edellytyksin annettaisiin ehdotetun lain piiriin kuuluville myös valtion maa- ja vesialueisiin kohdistuvia nautinto-oikeuksia, kuten oikeus sijoittaa metsähallintoviranomaisen suostumuksella metsästyks- ja kalapirttejä, kalakellareita ja varastosuojia tarvittaville paikoille.

Inarin kunnassa asuvien kolttien toimeentulomahdollisuuksien ja elinolosuhteiden parantamiseksi on ehdotettu samalla säädettäväksi heitä koskevan nykyisen lainsäädännön kokonaisuudesta merkitsevä kolttalaki. Tällä pyritään antamaan luontaiselinkeinosta edelleenkin huomattavassa määrin toimeentulonsa saavalle kolttaväestölle ehdotetun luontaiselinkeinolain mukaiset etuudet soveltamalla ne heidän erityisolosuhteensa huomioon ottavalla tavalla tähänastisiin eräiden kolttien asuttamisesta annetun lain (273/55)

ja kolttien maanjärjestelylain (593/69) mukaan suoritettuihin toimenpiteisiin. Kolttille voitaisiin ehdotetun lain mukaan antaa myös pääasiallisesti asumiseen tarvittavan tonttimaan käsittäviä nykyisten kolttilojen kaltaisia tiloja. Yleisenä periaatteena olisi turvata kolttille mahdollisimman laajalti edut, joita jo voimassa olevan lainsäädännön nojalla heille annetaan. Ehdotettujen luontaiselinkeinolain ja kolttilain mukaisiin tarkoituksiin tapahtuvien luovutusten saattamiseksi leimaverosta vapaiksi on ehdotettu lisäksi leimavelo-
lakia (662/43) muutettavaksi.

Ehdotetut lait on tarkoitettu saattaa voimaan mahdollisimman pian lakiehdotusten tultua hyväksytyiksi. Luontaiselinkeinolain mukaisia etuja voitaisiin lakiehdotuksen mukaan antaa vuoden 1999 loppuun asti.

Valiokunta on asettunut puoltamaan hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä kuitenkin niin, että ehdotettuihin säännöksiin tulisivat jäljempänä selostettavat tarkistukset ja täydennykset.

Hallituksen esityksen 2 §:n mukaan luontaiselinkeinolakia sovellettaisiin paitsi Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa myös niissä osissa Muonion, Kittilän, Sodankylän, Savukosken ja Sallan kuntia, jotka ovat Kajangin, Tepaston, Pomovaaran, Peurasuvannon, Honkamukan ja Sorsatunturin muodostaman rajaviivan pohjoispuolella. Rajaviivaan osittainkin sattuvat taloryhmät kuuluisivat kuitenkin kokonaisuudessaan lain soveltamisalueeseen.

Valiokunnan mielestä hallituksen esitystä kuitenkin tulisi tarkistaa siten, että Savukosken kunnan tulisi kokonaisuudessaan kuulua luontaiselinkeinolain piiriin ja hallituksen esityksessä tarkoitettua rajaviivaa tulisi tarkistaa siten, että luontaiselinkeinolain piiriin tulisi kuulumaan myös Sallan kunnassa oleva Naruska -niminen kylä. Muutokset ovat valiokunnan mielestä tar-

peelliset, koska Savukosken kunnan ja Naruskan kylän asukkaiden elinolosuhteet eivät olennaisesti poikkea niistä olosuhteista, jollaiset ne ovat hallituksen esityksessä tarkoitettujen rajaviivan pohjoispuolella.

Edellä selostetun rajaviivan tarkistuksen johdosta lakia sovellettaisiin Kajangin, Tepaston, Pomovaaran, Peurasuvannon, Savukosken Seitajärven, Ruotsukaisen, Pulkkaviidan ja Ylirovanvaaran muodostaman rajaviivan pohjoispuolella ja rajaviivaan osittainkin sattuvat taloryhmät tulisivat kuulumaan kokonaisuudessaan lain soveltamisalueeseen.

Hallituksen esityksen 12 §:n mukaan luontaiselinkeinotilaan annetaan tonttimaata ja elinkeinotoimintaa varten maata enintään 20 hehtaarin suuruinen, mikäli mahdollista yhtenäinen alue, johon saa sisältyä myös peltoa.

Valiokunnan mielestä ottaen huomioon muun ohella Pohjois-Suomen metsien hitaan kasvamisen ja sen, että tilan puuta tarvittaneen muun muassa rakennustarvikkeiksi ja tyydyttämään tilan polttopuun tarvetta, on ehdotettu 20 hehtaarin tilakoko suhteellisen alhainen. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että tilakokoa olisi suurennettava 30 hehtaariksi.

Luontaiselinkeinolain 36 §:ään valiokunta ehdottaa lisättäväksi, että maatilatalouden kehittämisrahaston varoja voitaisiin käyttää myös luontaiselinkeinojen kehittämistoimintaa koskevien tutkimusten ja selvitysten suorittamiseen.

Edellä olevan perusteella valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvät toinen ja kolmas lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomina ja hallituksen esitykseen sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus näin kuuluvana:

1.

Luontaiselinkeinolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 §

Soveltamisalue

Tätä lakia sovelletaan Enontekiön, Inarin, (poist.) Utsjoen ja Savukosken kunnissa sekä Muonion, Kittilän, Sodankylän (poist.) ja Sallan kuntien niissä osissa, jotka ovat Kajangin, Tepas-ton, Pomovaaran, Peurasuvannon, Savukosken Seitajärven, Ruotsukaisen, Pulkkaviidan ja Yliro-vanvaaran muodostaman rajaviivan pohjoispuo-lella, asianomaiset rajaviivalle sattuvat taloryhmät kuitenkin kokonaan mukaan lukien.

3—7 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

2 luku

Maan Hankkiminen

8—10 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

3 luku

Maan käyttäminen

11 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

12 §

Luontaiselinkeinotilat

Luontaiselinkeinotilaan annetaan tonttimaa ja elinkeinotoimintaa varten maata enintään 30 hehtaarin suuruinen, mikäli mahdollista yhtenäi-nen alue, johon saa sisältyä myös peltoa.

(2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

13—24 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

Lainat ja avustukset

25—27 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

Luotto- ja avustusehdot

28—33 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

6 luku

Valtion toimesta tehtävät työt

34 ja 35 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 luku

Erinäisiä säännöksiä

36 §

Maatilatalouden kehittämisrahaston varojen käyt-täminen

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja voi-daan sen lisäksi, mitä niiden käyttämisestä on edellä säädetty, käyttää tästä laista aiheutuviin seuraaviin menoihin:

(1—3 kohdat kuten hallituksen esityksessä)

4) valtion toimesta suoritettaviin töihin;
(poist.)

5) valtion toimesta tehtyjen teiden kunnossapi-toon; sekä

6) luontaiselinkeinojen kehittämistoimintaa koskevien tutkimusten ja selvitysten suorittami-seen.

37—45 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Nieminen, varapuheenjohtaja Hämäläinen, jäsenet Aaltio,

Anttila, von Bell, Jyrkilä, Kautto, Koivisto, Koskinen, Liedes, Raudaskoski, Saarikoski, Tähtämaa, Törnqvist, Urpilainen ja Westerlund.

Vastalause

Valiokunta on ehdotuksestamme laajentanut luontaiselinkeinolain voimassaoloaluetta käsittämään koko Savukosken kuntaa ja Sallan kunnan pohjoisosaa. Valiokunnan suorittamana parannuksena voidaan vielä todeta luontaiselinkeinotilan pinta-alan lisääminen hallituksen esittämästä 20 hehtaaria valiokunnan hyväksymään 30 hehtaariin.

Valiokunnan hyväksymään mietintöön jäi kuitenkin vielä suurena epäkohtana lain 7 §:ään sisältyvä työttömyyskorvauksen saannin rajoittaminen. Sen mukaan ”henkilölle, joka on tämän lain nojalla saanut tilan tai lisäalueen taikka rakennusavustusta, ei saa viitenä vuotena sanotun edun myöntämisestä lukien antaa työllisyyslain mukaista työttömyyskorvausta”.

Pidämme tärkeänä epäkohtana sitä, että tä-

män lain kautta riisutaan eräiltä Suomen kansalaisilta pois työttömyyden turva ja perustuslailliset oikeudet. Tämän johdosta esitimme laista poistettavaksi mainitun 7 §:n.

Epäoikeudenmukaisella tavalla poistetaan tämän lain piiriin kuuluvilta tiloilta 42 §:n määräyksillä myös oikeudet saada vahingonkorvausta porojen aiheuttamista vahingoista. Tällaista poikkeussäännöstä ei tunneta minkään muun väestöryhmän osalta, vaan porovahingot korvataan kaikille muille kansalaisille erillisten säännösten mukaisesti. Valiokuntakäsittelyssä olemme esittäneet tämänkin pykälän poistamista.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunta hyväksyisi lakiehdotuksen seuraavan sisältöisenä:

1.

Luontaiselinkeinolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1—6 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

7 §

(Poist.)

2 luku

Maan hankkiminen

7—9 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 8—10 §)

3 luku

Maan käyttäminen

10—23 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 11—24 §)

4 luku

Lainat ja avustukset

24—26 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 25—27 §)

5 luku

Luotto- ja avustusehdot

27—32 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 28—33 §)

6 luku

Valtion toimesta tehtävät työt

33 ja 34 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 34 ja 35 §)

7 luku

Erinäisiä säännöksiä

35—40 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 36—41 §)

42 §

(*Poist.*)

41—43 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 43—45 §)

Helsingissä 19 päivänä kesäkuuta 1984

Matti Kautto

Pentti Liedes

